

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שביעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

פרשת

מקץ

חנוכה

◆◆◆

שנת

תשפ"ג

◆◆◆

גליון 183

ימי החנוכה

על נסיך שבכל יום עמנו

כתב הרמ"א (סי' תרפ"ב סעיף א') דמי ששכח על הנסים בברכת המזון **יאמר הרחמן** וכו'. ומשמעות דעת הרמ"א דבשמונה עשרה לא תיקנו השלמה, אמנם במ"ב הביא בשם הא"ר דישלים גם בשמו"ע. ויל"ע לדעת הרמ"א מאי נפק"מ בין שמונה עשרה לברכת המזון.

ויל"ע דבשמונה עשרה כבר מזכירים במודים **"על נסיך שבכל יום עמנו"** ומה שאומרים על הנסים זה רק פירוט יותר, לכן אם לא אמר לא הצריכו להשלים, משא"כ בברכת המזון שלא הזכירו הודאה על נסים כלל, תיקנו השלמה כששכח.

חצי שיעור במצוה

כתב המ"ב סי' תרע"א סק"ו בשם המ"א דאם יש לו רק מעט שמן לשאר הנרות, יחלק השמן בשוה ושאר הנרות ידלקו פחות מחצי שעה. ולכא' היה משמע מזה דגם במקיים רק **חצי שיעור של מצוה**, יש בזה קצת מצוה. וא"כ מי שיש לו בליל פסח רק חצי זית מצוה, יאכל עכ"פ חצי כזית, ובמל"מ נסתפק בזה. [וכ"כ רבינו בגליון המ"ב הישן שלו].

אבל אין ראייה מכאן, משום דבנרות כל זמן שדולקות, **האש דולקת בשוה**, וניכר שפיר תוספת הימים של הנס, רק שאין מספיק זמן. ולכן יש בזה קצת מצוה, כי באותו זמן ניכר ריבוי הנס, משא"כ בחצי זית מצוה אין בזה כלום.

והנה לפנינו אחד מהמאמרים שאמר רבינו בימי החנוכה,

[בישיבה הק' "קהילות יעקב" ב"ב, בראשות בנו הגאון הגדול ר' שרגא נ. שליט"א, במוצש"ק מקץ תשע"ב]

שנתרשלו בעבודה

הב"ח אומר בתחילת הלכות חנוכה, היות שהכנינים בעצם תמיד היו רוצים מאד את העבודה, דוקא כהנים זריזים הם, היו בסדר מאד, כל אחד היה רוצה לזכות לעשות את העבודה בבית המקדש, אבל היה זמן שהיה קצת חולשה, נחלשו ברצון לעבודה, ובשביל זה הגיע המצב עד כדי כך שהפריעו להם לעשות את העבודה. וכל הדברים שהיו בבית המקדש נטמאו, הבגדים, פך השמן.

וכדי להתגבר על היונים שרצו להכניס טומאה בבית המקדש, היה צריך להיות **"מסירות נפש"**, ורק אחרי המסירות נפש חזרו למצב הקודם.

ימי "התעלות..."

וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו.

פעם אחת לפני חנוכה, אמר: כלל זה יהא בידך **"כל שהימים מקודשים ומסוגלים יותר להתעלות רוחנית, מגיע היצר ומביא מצב הפוך..."**

וכבר בדורות קודמים היו מרבים לשחק ב-קארטין [משחקי קלפים] בחנוכה, ורק היחידים זוכים לעלות, בהכרה בהנהגת הקב"ה בעולם, אמנם מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, ועל ידם זוכים האחרים.

וכל אחד אם לא יתפוס את עצמו, לא יועילוהו כל המוסרים שמדברים, ויראה כל אחד להתחזק להשריש בלבו את הידיעה לאיזה תכלית בא לעולם, ואז יתעלה גם בימי החנוכה.

להתענג על ה'

ודבר מעניין, בשנת תשע"ד, אמר לי להוציא קונטרס, עם שבע שיחות, על חנוכה, וכששאלתי איזה שם לתת לחוברת, ואמר **"להתענג על ה'."**

זאת אומרת שזוהי המהות של ימי החנוכה.

הודאה על "המצות"

פעם אחת, לקראת הנר האחרון, התבטא בלשון שאלה, באיזה ברכה צריך אדם לשמוח יותר, בברכת המצות או בברכת הנהנין.

וביאר דבריו דכשמברך בברכת הנהנין מודה להקב"ה על דבר גשמי, ובודאי זה נצרך מאד לחיי האדם, אבל בברכת המצות הרי מודה להקב"ה על "מצוה",

ומצות זה העיקר שבזה יזכה לעוה"ב, ובודאי השמחה בזה צריכה להיות הרבה יותר.

והביא את התוס' בעירובין (דף צ"ו ע"א) ד"ה דילמא, שהוכיח ר"ת דנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא, מהא דאמר רב יוסף דמעיקרא מאן דאמר לי הלכה כר' יהודה [דסומא פטור מן המצות], עבידנא יומא טבא לרבנן, דלא מפקדנא ועבידנא וכו', ואם במקום שפטור ועושה אסור לברך, א"כ אמאי קאמר דהוה עביד יומא טבא, והלא מפסיד הברכות של כל המצות ע"כ דברי התוס'.

הרי כמה חשוב ברכת המצות, שהי' פשוט לר"ת דלא יתכן שישמח רב יוסף בקיום המצוה, אם אינו יכול לברך עליה. ועכשיו שאנו זוכים לקיים מצוה של נרות חנוכה, אפילו שהיא רק דרבנן, בכל זאת כמה יש לנו לשמוח בזה.

ולפני מנחה ביום השמיני, הדגיש "עכשיו זה העל הנסים האחרון".

זאת אומרת הב"ח אומר חידוש כזה, בן אדם שנוצר אצלו חולשה בעבודת ה', אחר כך כדי לבוא למצב הקודם כבר לא מספיק סתם שיתחזק, אלא צריך לעשות כבר עד כדי כך מסירות נפש! זה חידוש של הב"ח, לא מספיק שיתחזק, יתחזק! לא, כבר צריך לעשות עד כדי כך מסירות נפש, ואחרי שהמכבים מסרו את נפשם, החשמונאים הכהן גדול כולם הלכו במסירות נפש, אז הם חזרו למצב הקודם, כך אומר הב"ח.

אם כן לומדים מזה כלל, כי אדם שיש לו איזה חולשה בעבודת ה', כדי להגיע למצב הקודם לא מספיק סתם, אלא צריך כל כך הרבה להשקיע עד כדי כך, עד מסירות נפש. וזה רואים במציאות, שאם בן אדם מאחר פעם אחת לתפילה, קצת הזנחה, לא כל כך בכונה רק הזנחה, הוא הזניח.. אחרי זה כדי לבוא למצב הקודם, צריך לבוא כבר חזק מאד, ובלי זה לא יעיל...

וזה כלל, אם אחד מזניח תפילה, הוא לא בא "פעם אחת" לתפילה, מה יש? לא! כדי לבוא למצב הקודם צריך לעבוד הרבה הרבה, כך אומר לנו הב"ח.

וזה נוגע לכל אחד, בין בתפילה, בין במעשה המצוות, בין בלימוד התורה, אם הוא מרגיש חולשה, כדי לבוא למצב הקודם לא מספיק סתם להתחזק, רק צריך לעשות מאמצים, עד כדי כך שכל ישראל היו צריכים אפילו מסירות נפש, ולולא שהמכבים עשו במסירות נפש לא היו מנצחים, למה? כי היה חולשה בעבודה.

ובדרך כלל הכהנים היו מאד זריזים לעבודה, כמו שהגמרא אומרת שהיו עושים פיס כדי לזכות מי יעשה את העבודה, עד כדי כך שאחד רץ אחרי חבירו והפיל אותו ונפל ונהרג! עד כדי כך קרה, למה, כי היו כל כך רוצים לעשות את העבודה. אבל בזמן שהיה חולשה, נחלש אצלם הרצון של עבודת ה' בבית המקדש, אז כדי לחזור למצב הקודם, היה צריך להיות מצב של מסירות נפש, ואחרי מסירות נפש זה חזר, וזה לימוד על כל דבר...

ובספר כתר ראש (אות כ"א) כתוב כעין זה, שר' חיים ואלוזיניר היה בחתונה בכפר, ובמקום לא היה ספר תורה, ולא שמע קריאת התורה, ור' חיים ואלוזיניר רצה ליסוע לעיר כדי לשמוע קריאת התורה, והיה שם רב אחד זקן, והוא אמר מה יש אם בחתונה לא יהי' קריאת התורה, והיות שהוא היה רב זקן, ר' חיים ואלוזיניר לא רצה להגיד נגדו, כאילו הוא לא מתחשב אתו, האיש ההוא יהיה נעלב אם לא ישמעו לו, לכן הסכים ולא שמע קריאת התורה.

אחרי זה כשבא ר' חיים הביתה, ראה שהספר תורה איננו.. גנבו את הספר תורה, אז הוא מאד הצטער והתודה והתפלל, ובסוף היה שהחזירו את הספר תורה, אבל היריעה "הזאת" שבה היה צריך לקרוא בזמן החתונה היתה חסירה, זה לא חזר, לא חזר! אע"פ שכבר התפלל וכו', את הספר תורה החזירו אבל היריעה הזאת כבר לא חזרה! וראה בזה סימן שזה בגלל שהיה הזנחה במצוה של קריאת התורה, ממילא הקריאת התורה של המקום הזה - אבוד! עד כדי כך.

רואים כעין זה שאם אדם יש לו חולשה באיזה דבר, כדי להגיע למצב הקודם כבר לא פשוט, וצריך לעשות כ"כ הרבה, וכאן היה צריך לעשות מאמצים כאלה גדולים, ובכל זאת היריעה הזאת נאבדה.

אם כן זה כלל בחיים, הרבה פעמים אדם חושב לעצמו עכשיו אפשר להקל, ולא בא לתפילה פעם אחת, אחר כך כדי לבוא לתפילה הוא צריך התאמצות גדולה מאד.

וכך זה בלימוד התורה, אם סדר אחד לא למד, כדי לבוא למצב הקודם הוא כבר יראה קשיים, מהשמים כבר מגלגלים קשיים, כיון שהוא כבר זילזל בלימוד סדר אחד, מזלזלים בו כבר וגורמים שהאיש הזה יהי' לו כ"כ קושיים, וכבר קשה לו באמת, פעם סיבה זו ופעם סיבה זאת, אבל קשה לבוא למצב הקודם.

וצריך לראות לא לבוא לידי מצב כזה שיהי' צריך כ"כ הרבה התאמצות, ובדרך הרגיל אין כל כך קושיים, כל אחד יכול לבוא להתפלל, יכול לבוא לסדר, יכול ללמוד, ולהגיע למצב כזה הוא גורם לעצמו, ואם יש פעם אחת הזנחה, "פעם אחת" נכשל! אז קשה לחזור.

וזה אנחנו נלמד מחנוכה מה שהב"ח אומר, נלמד לא רק על חנוכה, אלא על כל החיים, כל החיים! אדם צריך לראות לא לבוא למצב כזה שיהי' צריך למסירות נפש, והקב"ה יעזור שבאמת נתחזק בזה, ע"כ.

דוגמא מעשית!

להשלמת הענין - עם דוגמא מעשית, הנני מעתיק מה שהי' כתוב בפרי חיים, על יקירנו הנעלה הבה"ח חיים בן ציון בן יבלחט"א ידידנו הרה"ג ר' אברהם צבי טויב שליט"א. ויהי' הדברים לעילוי נשמתו הטהורה.

דבר מופלא: בפעם האחרונה שזכינו להשתתפותו בתפילת ותיקין, שמו לב שקרן אור פניו... ושאלוהו מה יום מיומים? וענה שזו לו פעם ראשונה שישן לילה שלם...

והעיד עליו יבלחט"א אביו הרה"צ שבדרך כלל היו עוברים עליו לילות טרופים, ובכל זאת היה מתגבר כארי ממש! לילך לתפילה כותיקין.

והי' אומר "כי אילו היה מיקל לעצמו שלא לצאת לתפילה כשאיננו חש בטוב, לעולם לא היה צריך ללכת לבהכ"נ..." וכבר הובא לעיל דברי מרן כי בעלי יסורין מחייבים את כולם!

"אוהבים דבריה"

שבת חנוכה

א' הי' מזהיר להדליק נרות חנוכה בערב שב"ק מוקדם, באופן שיסיים קודם "חצי שעה" לפני השקיעה. [ואם אירע שהאיש מתעכב, תדליק האשה בינתיים נרות שב"ק, ולא תמתין לנרות חנוכה].

ב' במוצש"ק אין להקדים את זמן צאת השבת ממה שנוהג בכל שבת, דזמן ההדלקה במוצש"ק, מראש תקנת חז"ל היתה - לאחר זמן יציאת השבת. [וכן נוהג בעצמו להדליק רק אחרי "שתי שעות זמניות", מהשקיעה].

ובבית מדרשו [עוד כשהי' מתפלל ב"יוצאי פוניבז' כיום "אהל תמר", והנהיגו הכל על פיין], אמר להתפלל חמשים דק' אחרי השקיעה, כבכל מוצש"ק, וכן לומר ויתן לך, [ובזכרוני שאמר שמדוייק ברמ"א שאומרים בבהכ"נ, מדכתב שידליקו לפני ויתן לך].

ג' מי שמדליק בחוץ, במקום שיש חשש גניבה ח"ו, ובכל לילה מכניס את החנוכי' לאחר סיום זמן הדלקתה, בליל שב"ק ידליק עם חנוכי' פשוטה, ולא ינסה לעשות כל מיני טצדקי עם הנחת דבר היתר עלי' וכדו', כדי שיוכל להכניסה בשבת.